2002

BIBLIOTECA DE «LO TEATRO REGIONAL» — Obra n.° 77

LO CÉLEBRE MANEJA

SARSUELA BUFA

EN UN ACTE Y EN PROSA

LLETRA DE

CONRAT COLOMÉ

MÚSICA DEL

MESTRE PÉREZ CABRERO

Preu: UNA pesseta

«Lo Teatro Regional», Plassa del Pi, 3, 2.on – Barcelona, 1897

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

http://archive.org/details/loclebremanejasa1228prez

LO CÉLEBRE MANEJA

SARSUELA BUFA

EN UN ACTE Y EN PROSA

LLETRA DE

CONRAT COLOMÉ

MÚSICA DEL

MESTRE PÉREZ CABRERO

BARCELONA

BIBLIOTECA DE «LO TEATRO REGIONAL»

PLASSA DEL PI, NÚM. 3, 2ON

1897

REPARTIMENT

Personatges		Actors
TERESA, *filla del.*	D.ª	Dolors N.
Sr. GAY, *arcalde y hostaler.*	D.	Ramon Roca
PEP MANEJA, *cuyner* . . .	»	Francisco Puig
ROCH, *escultor*	»	Conrat Colomé
LLAGASTA, *guarda-boscos.* .	»	A. Segalá
PERET	»	N. Montagut

Homes, donas y xicots del poble
Forasters y dos mossos de la escuadra

L' acció contemporánea

Ningú podrá representar, traduhir ni reimprimir aquesta obra sens permis.
D. Joan Molas y Casas, director de la Galería titulada *Propietats Dramáticas y Líricas*, quals oficinas se troban en lo carrer del Hospital, núms. 12 y 14, segón pis, es l' únich encarregat d' aquesta obra y ab ell deurán entendres totas las empresas y societats particulars que vulgan representarla.
Queda fet lo dipósit que marca la lley.

Tipografía La Académica, Ronda de la Universitat 6. — Teléfono 861

609180

Acte únich

Plassa d' un poblet. A la esquerra l' Hostal del Sol ab rotol pintat. Al centre y cap al fondo cuatre estacas altas de tela, tapant un pedestal blanch que ha de sostenir un home. La tela de front al públich ha de corre com si fós una cortina, perque 's vegi per tots cantons lo que hi ha dins. Al alsarse 'l teló, apareix tot tapat.

ESCENA PRIMERA

PERET, HOMES, DONAS, XICOTS *del poble* (*passeijant*), *luego* LLAGASTA

MÚSICA

DONAS
Tot 'l poble
avuy 's basqueija,
salta, balla,
corre y 's passeija.

HOMES
Una estatua
la vila costeija,
y es per sempre
célebre en Maneja!

DONAS
Viva, viva
la tafanería;
per la escletxa
tot ho miraría.

HOMES
Si en Llagasta
are aqui venía,
hos portava
cap á l' Arcaldía.

TOTS Si la estatua (*Vollant l' entoldat.*)
avuy s' inaugura,
la vull veurer;
veyas qui 'm detura!
Y en Llagasta
si are s' acostés,
fem 'l tonto...
y no 'ns dirá rés,

LLAGASTA Fuera grupos!
(*Sortint. Va de Guarda-boscos de las festas.*)

DONAS (Si que 'ns ha atrapat?)

HOMES (En Llagasta
ja se 'ns ha agarrat!)

LLAGASTA Ja sabeu que 'l senyó Arcalde
m' ha dat ordre molt formal
que ningú s' acosti al toldo
fins que l' hora sonará...

TOTS Tot 'l poble (*Tochs de campana.*)
avuy 's basqueija,
salta, balla,
corre y 's passeija.
Una estatua
la vila costeija.
y es per sempre
célebre en Maneja!
Viva!

PARLAT

LLAG. Ja hos he dit que no vull grupos de més de una persona!

PERET Pero si 'ns passeijavam!

LLAG. No hi fá rés! *Dassipeusa!* Tinch ordres molt serias!

PERET A las festas bé 'ns hem de reunir.

LLAG. Y bueno! Reuniuse per separat. Sobretot, aqui no hi vull ningú fins á las dotze que 's fará la *sarimónia* de l' *auguració*. Ja ho sabeu! Avuy contemplarém

la estatua del célebre Maneja, fill del poble y mort en el campo de l' *aunor* de l'Africa! Trayentse la gorra. (*Se la treuhen.*)

PERET Pobre Maneja! Quí li havía de dir cinch anys atras, cuan era cuyner del hostal del senyó Arcalde!...

LLAG. Per cert que 'l va despatxar perque un dia, menjant tots 'ls de l' hostal monjetas ab llomillo, van agarrá un cólich, que 'ns pensavam que 'l cólera havía entrat á Canet de Terra. De resultas d' aixó 's va fer soldat, y segons tinch entés, va barallarse com un lleó. Vaya! Tots 'ls diaris ho portan! Y avuy per fí *augurarém* 'l seu retrato de pedra, que per cert m' han dit que fará més goig qu' una *prasona* natural.

PERET Voleu dir?

LLAG. Home! Per aixó s' ha fet venir de Barcelona un escultor d' aquells que no 'n corren gayres: en Roch Roca, que també es fill d' aquet poble.

PERET Ja l' he conegut!

LLAG. Y quin aleta n' hi ha de 'n Roch! Cuant era petit dibuixava uns ninots per las portas... aixó sí; 'n tenía d' esborrar molts! Es clá; al veure aquell talent, la vila va determinar enviarlo á Barcelona, pagantli 'ls estudis... y avuy es 'l *cap-padra* dels escultors.

PERET Mireusel! Per allí vé!

LLAG. Donémli un viva! Es un gran home!

PERET Viva 'l senyor Roch!

TOTS Viva!

ESCENA II

Los mateixos y ROCH. (*Per la dreta.*)

ROCH Gracias, compatriotas! No esperava menos d' un *populacho* tan enllustrat! Vosaltres compreneu l' art! (Per tirarlo fóran la nata.) Llagasta! Ahont es l' Arcalde?

LLAG. Es á convidá 'ls senyors dels *incontorns*...

ROCH (Ah! Respirém!)

LLAG. Y diguim, senyor Roch: com es que l' estatua no es á la pilastra?

ROCH Això es cosa meva. Cuan sigui l' hora ja hi será.

LLAG. Diuhen qu' es tan verdadera?

ROCH Mal m' está 'l dirho, no he fet may rés milló!

LLAG. Quina tropa fará al mitj de la plassa?

ROCH Y la filla del Arcalde, qu' es á casa?

LLAG. La Teresa? Sí, senyor: encara no ha sortit. Vamos; ja sé que li fa l' aleta.

ROCH No ho nego.

LLAG. Li dich qu' ha picat bé. Te un dot que Dèu n' hi do!

ROCH Això sí que no m' importa. Encara que tingués milions, perxó no l' estimaría menos.

LLAG. Ho crech aixís mateix.

ROCH Ja estéu ben segú que son pare es fora?

LLAG. Sí, pero no pot trigar gayre.

ROCH (Donchs ja es hora de tocá 'l dos!) Adeu siau, tots! Vaig á donar l' últim cop de má á la meva obra.

LLAG. L' acompanyarém.
ROCH Gracias! No vos molesteu!
LLAG. Vol callar, home? Viva 'l senyor Roch!
TOTS Viva! (*Ritornello en la orquesta que enllassa en la música següent. Se 'n van per la segona caixa esquerra detrás del Hostal.*)

ESCENA III

MANEJA. (*Porta barba postissa, vesteix de blanch y surt ab precaució.*)

MÚSICA

MANEJA Ja se 'n van! Adelantémse! (*Com á recitat.*)
Això sí qu' es ben estrany!
Veig que tots van de las festas;
quina novetat hi haurá?
Jo 't saludo, patria meva!
tot malehint ab gran afany
un guisat á la espanyola
que de tú m' ha separat.

I

'L que adora alguna hermosa
que al amor no correspon,
cuan li falta la esperansa
's desterra ab gran dolor.
Jo estimaba y m' estimavan
y cuan era més felís
las monjetas ab llomillo
'm van desterrar d' aquí.

—

Plat fatal! plat plé de pega!
Plat que 't plau trová molt plá,
que jo plori com un plaga!
Plat! platet! platot! platás!

II

Jo comprench qu' algun polítich
fassi un crim per ambició

's fan criminals molts homes
per diners ó per amor.
No ocupantme de tals cosas,
jo m' estava allá á Tetuan:
faig monjetas ab llomillo
y 'm transformo en criminal!
Plat fatal, etz...

PARLAT

MANEJA Ay! Ja no podía més! Cinch anys lluny de la meva patria y de la meva estimada Tereseta; jo, que cuant professava l' art de la cuyna á casa son pare, passava las horas mortas aprop d' ella! Un dia, en lloch de tirar farina en un guisat, hi planto, distret, una paparina de polvos de Trípoli que 'm servian per fregar las casserolas. Tots 'ls parroquians agafan mal de ventre, y son pare á caixas *destempladas* m' enjega al carrer. Al mirarme escás de quartos y lluny del meu amor, prench una resolució heróica; 'm faig ranxero voluntari y al Africa falta gent. S' acaba la guerra y 'm fico á casa d' un moro que no era de cuyna, puesto que 'm va admetrer de cuyné. Allí estava com un rectó; molts quartos, poca feyna... es clá! Com que sempre menjan arrós! No obstant un dia que tenian convidats tracto de lluhirme, y 'ls presento unas monjetas ab llomillo que eclipsavan 'l mateix Falcó. Tot escurant la cassola 'm pregunta l' amo com he fet aquet sublime guisat. Li contesto senzillament: S' agafa un palpis de tocino... Encara

no sentan parlar de tocino s' alsan tots ab 'ls ulls fora del cap y m' embesteixan cimitarra en má. Salto esvarat per la finestra y caich á sobre d' un marrueco que va quedar com mort. Apreto á corre y no paro fins á Ceuta; prench 'l vapor, arribo á Espanya, y á Barcelona un conegut m' avisa que la policía 'm busca per haber espatllat 'l costellám d' un moro. 'M planto una barba postissa y arribo per fí al meu pais natal, després de cinch anys de tribulacions! Calla! Per allá veig venir l' arcalde senyor Gay y 'l guardaboscos! Retirémse! (*S' amaga detrás del toldo.*)

ESCENA IV

MANEJA, SENYOR GAY *y* LLAGASTA

GAY — Endemés sí, Llagasta! Si vols veure un arcalde satisfet, míram á mí. Tots 'ls propietaris dels voltants acudirán á la *sarimonia.*

LLAG. — Quin honor pe 'l poble!

GAY — Y per mí sobretot, Llagasta! D' aquí cuatre ó cinch mil anys, cuant 'ls anticuaris regírin las ruinas de Canet de Terra, al peu de la pilastra trovarán 'l següent lletrero fet de la meva autorisada má: «El presente *molimiento*, fué levantado *debajo* los *ospisios* del arcalde Gay, amo de la Posada del Sol, en la cual se guisa de comer á precios cómodos cuyas caballerías se alquilan como

los quartos y demás.» D' aquet modo, no 'n duptis, Llagasta; 'l meu nom passará á la *posterioritat!*

MANEJA (Sembla qu' está molt content!)

GAY Y digas; ja es á puesto la estatua?

MANEJA (L' estatua?)

LLAG. No encara.

GAY Y donchs que pensa 'l ximple de 'n Roch?

LLAG. Diu que li dona l' últim cop de má.

GAY Oh! Cop de má! Ja veurás: buscal y fesmel venir perque no estich gayre tranquil.

LLAG. No 's pensi, també desconfio! (*Vejent á en Maneja qu' ha sortit.*) Hola! un foraster!

GAY Veus? ja comensan á arrivar.

LLAG. (Y porta barba! No me 'n fio de las barbas! Jo 't vigilaré!) (*Tot mirantsel se 'n va per detrás del hostal.*)

ESCENA V

MANEJA *y* SENYOR GAY

MANEJA (Fem garlá l' arcalde!) Tinch l' honor de parlá ab 'l senyor Gay?

GAY Servidor de vosté, per servirlo! Ha vingut per la gran solemnitat?

MANEJA Sí, senyor. M' han dit no sé qué d' una festa...

GAY Efectivament. Avuy *augurém* la estatua *delicada* al célebre Maneja, fill de aquet poble.

MANEJA Célebre? Quin Maneja vol dir?

GAY Quin? Si no n' hi ha més que un! Un gat dels frares cuyné de casa, que 'm tirava Tripoli 'ls guisáts y que 's va fer voluntari per l' Africa, fa cinch anys...

MANEJA (No hi ha dupte! 'L célebre soch jo! Qué hauré fet?)

GAY Y que va morí gloriosament sobre 'l camp de batalla!

MANEJA (Si qu' estás ben informat!)

GAY Per cuals mérits, avuy li *eligím* una estatua ecuestre, que solament li faltará 'l caball; perque com que surtia massa car, no més hem fet 'l *quineta*.

MANEJA (Fins 'm fan estatuas!)

GAY Y aquesta idea ha sortit d' aquí! L' *humor próxim* ferit me l' ha inspirada! Afiguris que tots 'ls pobles dels voltants posseheixen la seva font la seva estatua, 'l seu surtidó... etz. Y Canet de Terra que conta trescentas vint y set ánimas sense 'l bestiá, no te cap *molimentot* que l' adorni; lo cual per nosaltres es vergonyós. Per altre part, una obra d' aquesta conformitat sempre llama la atenció; y per mica qu' un hom tinga un hostal ben arreglat, 'ls forasters s' hi deixan caure qu' es un gust.

MANEJA Comprench!... pero aquet Maneja...

GAY Veurá. Jo necessitaba un fill del poble, que fos célebre per cualsevol cosa. Vaig regirar l'arxiu de la vila y... parlant *desproporcionadament*, vaig trovar molts homes notables... pero notables per las animaladas que van fer. Si jo hagués

sigut mort, hauría pensat en mí mateix: pero per desgracia, gracias á Dèu, encara sòch viu, y 'ls meus principis no 'm permeten *sucidiarme*.

MANEJA 'Ls meus tampoch.

GAY Fins qu' un dia, dona la *condescendencia* que, llegint 'l diari, trovo la celebritat que 'm feya falta.

MANEJA 'L diari?

GAY Mírissel: no 'l deixo may. (*Se treu un diari y llegeix.*) «Noticias de Africa.»

MANEJA (D' allí vinch jo!)

GAY «En la batalla de Wad-rás nuestros sol»dados han hecho prodigios. Citaremos »el arranque de valor del húsar Maneja »que se adelantó al grito de ¡viva Es»paña!, y seguido de su escuadrón des»trozó completamente la caballería ene»miga. Por desgracia no se pudo hallar »el cuerpo del joven héroe sepultado, »tal vez, entre un monton de cadá»veres...»

MANEJA (Ah! Ja sé!... Es un altre Maneja! Aquest home m' ha confós!...)

GAY Compren? Al llegí aixó, vaig pensar: Ja tinch l' home! Are 'm falta la estátua: per lo cual vaig fer venir en Roch qu' es fill d' aquí y estudiava la escultura á Barcelona. Fa uns cuants mesos que 'l mantinch, 'l rento y planxo, y li passo mitx duro diari, ab la obligació de darli cent duros cuan presenti l' obra.

MANEJA Dèu n' hi do!

GAY Oh! no miro prim en cassos aixís!... no

regateijo may!... com que la vila ho paga. Fins li vaig proporcioná 'l material. Un tros de pedra que de lluny semblará *mabre!*

MANEJA Y l' estatua, ja está llesta?

GAY Naturalment: si en aquesta hora no ho estés!... Pero 'ls artistas... ja se sab; sempre van carregats de *mánias*. Afiguris que encara no ha deixat veure l' obra á ningú!... ni á la meva filla, de *cuya* má es pretendent.

MANEJA Ell pretent!...

GAY Ah! si en Maneja fos viu!... pero... Dèu l' hagi perdonat!

MANEJA (Ja 'l farém ressucitar!)

GAY Y parlant de tot... son las onze y no veig ni la estatua ni l' escultor!... Ah! la noya potsé que sápiga...

ESCENA VI

Los mateixos y TERESA. (*Pe 'l hostal*)

MANEJA (La Tereseta! Quinas tercerillas 'm fa 'l cor!)

TERESA Ah! Es vosté pare? 'M creya qu' encara no havía tornat.

GAY Digas, noya. Ahont es en Roch? L' has vist?

TERESA Avuy, no.

GAY No hi ha remey! Vaig á buscarlo jo mateix, ja que tampoch veig en Llagasta.

TERESA (Quí es aquet jove?) (*Al senyor Gay.*)

GAY (Un foraster que deu estar cansat. Ve-

yas si 'l pots fer diná á casa.) Dispensim, pero vaig depressa y...

MANEJA Fassi! fassi! Per mí cap cumpliment.

GAY Donchs ab 'l seu permís. (*Se 'n va per detrás del hostal.*)

ESCENA VII

MANEJA *y* TERESA

MANEJA (Ja estém sols! Es cremadó que jo, no puga ser jo!)

TERESA Que ve de gayre lluny?

MANEJA De molt lluny! Del cap del mon vindria, per honrar la memoria d' un amich!

TERESA Un amich?

MANEJA Sí! 'L pobre Maneja!

TERESA Qué l' ha conegut?

MANEJA Sempre hem sigut inseparables!... Y vosté?

TERESA Ay! molt!

MANEJA (Sospira!)

TERESA Oh! Malhaja l' Africa!

MANEJA No me 'n parli! Datils, micos, alcuzcúz y moros de paladar tan incivilisat, que no comprenen 'ls plats més populars de la cuyna espanyola. Pobre Maneja! Cuantas vegadas 'm parlava d' una tal Teresa...

TERESA Parlava de mí!

MANEJA Ah! es vosté? M' alegro de coneixerla. Ja pot dir per tot arreu que 'l pobre Maneja l' adoraba ab tota l' ánima!

TERESA Vaja! no va tenir rahó de ferse matá!

MANEJA De vegadas á un home 'l matan cuan menos s' ho pensa! Si are fos viu, al veurer que li fan una estátua... 's quedaría de pedra!

TERESA Pobre xicot! Be prou que s' hi quedará.

MANEJA (Si no fos pe 'l marrueco esclafat, ab quin gust 'm daría á coneixer!)

TERESA Y are que fora rich!

MANEJA Ay, ay! Per qué?

TERESA Perque se li va morir la tia *Romescos*, que li va deixar tot!

MANEJA Ay! Dèu l' hagi perdonada! Pobre tia!

TERESA També era tia de vosté?

MANEJA Las tias del meu amich, me las miro sempre com cosa meva, jo soch aixís!

TERESA Y tenint fortuna en aquestas horas ja foram casats!

MANEJA Ay, ay! No diuhen que 's casa ab un àltre?

TERESA 'L pare ho voldría; pero per mí no hi ha res fet.

MANEJA Me 'n alegro!

TERESA Se 'n alegra?

MANEJA Li diré el per qué.

MÚSICA

MAN. En Maneja y jo; jo y 'l seu Maneja,
eram un sol home y en semblavam dos.
Si ab 'l recort d' ell, 'l cor seu s' oreija,
y pe 'l seu Maneja guarda amor son cor,
fassi 's compte que 'n Maneja.
la idolatra y la fasteija,
cuant d' amor li parlo jo.

—

TER. En Maneja y jo; jo y el meu Maneja
nostres cors juntavam, que semblava un sol.

Si ab 'l recort-d' ell 'l cor meu s' oreija,
y pe 'l meu Maneja guarda amor mon cor,
may puch creure que 'n Maneja
m' idolatra y 'm festeija,
cuan vosté 'm parla d' amor.

—

MAN. 'Ls amichs dels amichs nostres,
diu que son nostres amichs.

—

TER. L' amistat permet 'l ditxo;
ab l' amor no passa aixís.

—

TOTS DOS En Maneja y jo; jo y 'l {meu / seu} Maneja...
etz.

PARLAT

TERESA En fin, no cal que 's cansi! Per mí, ningú remplassará may á n' en Maneja.

MANEJA (Ja ho veig! M' estima massa! No hi ha més! Jo m' arrisco!) Teresa! Vaig á declararli...

TERESA Calli! 'L pare... si 'l sentía!...

MANEJA (L' arcalde! mutis!) Me 'n vaig al hostal, dino ab una esgarrapada y després en parlarém.

GAY (*Dins.*) Llagasta! Llagasta!

MANEJA (Y tenir de callar! Malviatge las monjetas ab llomillo y mala negada fassin 'ls moros de fira que 's trencan perque 'ls cau á sobre un cuyné que va depressa!) (*Se 'n va pe 'l hostal.*)

ESCENA VIII

TERESA, SENYOR GAY, LLAGASTA
luego ROCH

GAY (*Sortint y dirigintse á Llagasta que ve per l' altre cantó.*) Pero ahont rediable 't ficas, Llagasta, que no se 't veu en lloch?

LLAG. No hi era en lloch! Era en un' altre banda.

GAY Has trovat en Roch?

LLAG. Fins are, no senyor. Y aquell de la barba? Ahont s' ha ficat?

GAY A casa: crech que dina.

LLAG. Es que no m' en fio! L' hereu Escalunya m' ha dit que l' ha vist baixar del carril á Canet de Mar, y cuan un home va ab carril, es que ve d' una banda y va en un altre banda!

GAY Ojo, Llagasta!

LLAG. Ja! Ja! Vaig á demanarli la cédula.

GAY Escolta: primer deixal dinar y espera que pagui 'l gasto.

LLAG. (Potsé hauré d' esperar massa! De tots modos vaig á vigilarlo.) (*Entra al hostal.*)

GAY Com hi ha mon estich ab ansia! No se que me 'n pensi del tal Roch! Estich per obrirli 'l taller. Bona idea! Vaig á ferho!

TERESA Ja sab que no hi deixa entrar ningú?

GAY No hi fa res! Hi entraré en que tingui d' esbotzar la porta!

ROCH (*Sortint y amagantse á l' entoldat.*) (L' arcalde! M' amago!)

TERESA Espéril un rato!

GAY No vull esperar mes! Vull veure la estatua tan si ho vol com si no ho vol! (*Se 'n va detrás del hostal.*)

ESCENA IX

ROCH *y* TERESA

ROCH (Estem frescos!) Teresa!

TERESA Ah! es vosté? Corri que 'l pare 'l busca!

ROCH Tereseta!... estich á sobre un volcan apunt d' esclatar!

TERESA Vosté! Espliquis!

ROCH Li diré tot. Fa sis anys que la generosa vila de Canet de Terra, 'm va enviá á Barcelona subvencionat ab cuatre rals diaris!...

TERESA Just! Perque aprengués la Escultura.

ROCH Son aquets! Això sí! No vaig perdre 'l temps miserablement, perque jugo al palito com l' Espino; en 'l dómino soch un *trumfo;* al ajedrez dono una torre á n' en Baraldi y al solo cada dos minuts bola sense *pedí.*

TERESA Tot això es molt bonich: pero, y la Escultura.

ROCH L' home no pot se universal! Ho he aprés tot, menos això.

TERESA Es á dir, que no ha fet figuras?

ROCH Sí, senyora! he fet molts inglesos!

TERESA De pedra?

ROCH De pedra! Cuant de la *noche* á la *mañana* vaig sortir de Barcelona, tots s' hi van quedar!

TERESA Y aquí, qu' ha fet?

ROCH Aquí m' han dat casa, teca, roba neta, cuartu y cuartos, lo cual es molt noble! es... hasta paternal, pero m' han imposat la condició de produhir una estatua! Veliaquí lo que 'ls fa petits y mesquins als meus ulls!

TERESA Pero y la estatua?

ROCH Encara está per fer!

TERESA Ay, Dèu meu! Es horrorós! Vosté ha enganyat á tothom!

ROCH No, senyora; al contrari. Es tothom que s' ha enganyat!

TERESA Al menos no l' hagués promesa!...

ROCH He promés una estatua; conformes. Pero no he promés may que jo la faría.

TERESA Donchs qui l' havía de fer?

ROCH Veurá. Jo 'm refiaba de trovarne alguna de *venturera!*

TERESA Donchs si qu' está ben fresch!

ROCH Ay, Tereseta! Tú ets la viga de la meva salvació!... y ja que m' estimas...

TERESA No he dit may tal cosa!

ROCH Pero jo ho he endevinat! Fugim á Barcelona com Matilde y Malek-Adel á caball d' un tren de carga! Tou pare 'ns haurá de casar per forsa, pagará 'ls inglesos que vaig fer, y las Bellas Arts 't colocarán al *Pinaculo de la Immortalidad!*

TERESA Cóm diu? D' aquesta orella no hi sento gayre!

ROCH Algú s' acosta! Fugím de miradas profanas! Pensat'hi! 'T dono cinch minuts de temps. (*S' amaga detrás l' entoldat*).

TERESA Oh! Ja ho tinch ben pensat!

ESCENA X

TERESA, MANEJA *y* ROCH (*amagat*)

MANEJA Salvi'm, Teresa! Salvi'm per Deu!

ROCH (Qui es aquet ximple!)

MANEJA Ay, Tereseta! Estich sobre un volcan apunt de reventar!

TERESA (Aquet també?) Parli!

MANEJA Acababa de dinar y menjava l' entrant... monjetas ab llomillo! plat fatal!... cuan se 'm presenta 'n Llagasta, se 'm assenta al costat, 'm mira de cap á peus y per fi 'm demana la cédula. M' han descobert! penso jo; y, sense encomanarme á Deu ni al dimoni, li clavo las monjetas per la cara!

TERESA Ah! Deu estar com un lleó!

MANEJA No senyora! Un lleó com cal se las hauría menjadas! Mentres 's rentava la cara, salto per la finestra sense aixafá á ningú, volto 'l carré, la veig aquí y... crech que 'l sento! Amaguim per Deu!

TERESA Vosté 'n deu haver fet alguna de crespa!

MANEJA Teresa! Estém sols y puch descubrirme! Soch en Maneja! (*Trayentse la barba*).

TERESA } Es possible!
ROCH } En Maneja!

TERESA Tú!... y ets viu!

MANEJA Encara bellugo, filla, encara bellugo!

Qui s' ha equivocat es ton pare que m' ha pres per un altre Maneja.

TERESA No obstant, tú vas sentar plassa...

MANEJA Sí pero com á ranxero. Amaga'm!

TERESA Y qué vas fer?

MANEJA Una coca! millor dit: vaig ploure sobre un moro y 'l vaig escrostonar... pero, per Deu, amaga'm! (*Surt en Roch del entoldat*).

MÚSICA

ROCH
No tingas pó.
va de debó,
que també vull salvarme jo.
Fiat de mí.
Fica't aquí.
fins que 'ns podrém escapulir.

—

MANEJA
'Ns escoltavas
ROCH
Tot ho he sentit,
y aquesta nit
á favor de la ausencia del gas,
ja haurém fugit,
y cap Llagasta agarrarnos podrá!

TOTS TRES

ROCH
No tingas po,
Va de debó,
que també vull salvarme jo
Fía't de mí!
Fíca't aquí,
fins que 'ns podrém escapulir.

TERESA
No tingas pó,
va de debó
ja que no puch salvarte jo.
Pobre de mí!
Fíca't aquí
fins que hos podreu escapulir.

MANEJA
Ja no tinch po,
aquí estich jo,
qu' ell vol salvarme de debó.
Pobre de mí!
Ja 'm fico aquí,
fins que 'ns podrém escapulir.
(*Se 'n van Roch y Maneja detrás del enbalat*).

ESCENA XI

TERESA, SENYOR GAY *luego* LLAGASTA

TERESA No me 'n sé avenir! Pobre Maneja! Con tal que no li passi res de mal!...

GAY Infame! lladre!! *baratero desnaturalisado!!*

TERESA Qué té, pare?

GAY Res! Vinch del taller... he esbotzat la porta... y no hi ha ni l'estatua, ni l'escultor.

TERESA (Ja ho sab!)

(*Durant aquesta escena en Roch passa per detrás del enbalat ab molta precaució cap á la esquerra y torna ab un bulto al enbalat.*

GAY Qué diré als pobles que acudirán entusiasmats! Seré la fábula d' Europa!

TERESA Y be! No 's trastorni! Potsé hi haurá remey.

GAY Això 'm costará una *congestió salabral!*

LLAG. (*Aixugantse y sortint del hostal*). Tunante! Pillo! Miserable! Ahont s' es vist embrutar l' autoritat!

GAY Qué l' has vist?

LLAG. Si no es per las mongetas ab llomillo, l' amarro!

GAY Las mongetas de 'n Roch?

LLAG. No; las d' aquell de la barba!

GAY Deixa'm estar tú y la barba!

LLAG. Cuan jo he dit que no me 'n fiaba! No ha pas fet corre cap cobert? (*A Teresa*).

TERESA Qui? Ell? Un home tan decent!

LLAG. Decent? Dos quartos van qu' ha fugit de presiri! No ha pas passat per aquí?

GAY En Roch?

LLAG. No; l' altre. Qué hi diu, Tereseta?

TERESA Qué m' espliquéu? Si l' heu perdut blanch, busqueulo negre! (*Entra al hostal*).

LLAG. Senyó Arcalde! perdoni, pero... no 'm fio de la seva filla! La vigilaré!

ESCENA XII

GAY, LLAGASTA *y* ROCH (*Surt cantant del enbalat*).

ROCH Yo soy de la Corte de España
el caballero más pendenciero
y enrededor.

GAY Es ell! y canta! Amárra'l Llagasta! (*Llagasta s' adelanta*).

ROCH Com s' entent! Posar la má sobre un artista! Es dir que per vosaltres no hi ha res sagrat?

GAY Mira, poca pena! (*Ensenyantli 'l rellotge*). Son las onze y vinch del taller. He buscat l' estatua y nò hi ha tal aca ni barraca!

ROCH Senyó Gay! Com hi ha mon! m' inspira llástima! Y avuy qu' estreno pe'l meu poble un procediment mágich que, sols per ell, he ressucitat!.

GAY Ressucitat!... Vull provas de lo que dius!

ROCH Sabéu qu' es la *idiosincrasia?*

GÁY L' indiot...

LLAG. Sin grasia?

GAY Sí que ho sé; pero vull que m' ho diguis per veure si ho sabs.

ROCH Es l' art de donar á la pedra, al mármol y altres substancias opacas, uns colórs tan vius, que la mateixa naturalesa no pot resistirne la comparació.

GAY T' he dit que vull provas! Ahont es la estatua?

ROCH Sobre 'l pedestal. Mireu y judiqueu! (*Corre la cortina y 's veu 'n Maneja vestit de cuyner sobre 'l pedestal*).

MANEJA (Trieu y remeneu!)

GAY Ah! M' hi quedat parat! Quina espressió!

LLAG. Quina patxoca!

GAY Pero 'm sembla... que no se li sembla.

ROCH Qué diu aire?

MANEJA (Això sí qu' es gras!!)

ROCH Si 's pot dir qu' es ell mateix!

GAY Y l' has vestit com un cuyner!

ROCH Per recordá l' adolescencia del héroe que tots plorém!

GAY Es veritat. 'T torno la fama!

ROCH Y 'ls cent duros?

GAY D' aquí un hora. Aném Llagasta!

LLAG (No me 'n fío d' aquesta estatua).

GAY Estich ple de satisfacció! Reuni'm 'l poble! Quin trumfo per mí! quin trumfo! (*Se 'n van pel fondo esquerra*).

ESCENA XIII

ROCH, MANEJA *y* TERESA

ROCH Se l' han menjada!

MANEJA Gracias á Deu!... Atxím!... que son fora.

TERESA (*Sortint de'l hostal*). Senyó Roch. Qué ha fet d' en Maneja?

ROCH L' he petrificat.

MANEJA Tereseta! mira cap aquí.

TERESA Que hi fas tan en l' ayre?

MANEJA Faig de Comendador! Eh? Quina posició social?

TERESA Pero aixó no pot durar. Cuan notin l' engany...

ROCH Parlant de tot, Teresa. Ha arribat 'l moment de resoldre alló que deyam.

TERESA Ja hi torna?

MANEJA (Qué diu aquet are?)

ROCH Sí; ángel campestre! No 't pots imaginar may 'ls perfums d' amor que embalsamarán la teva existencia aprop meu!

MANEJA Teresa! Plántali una morma, creume! plántali una morma!

ROCH No se l' escolti aquell monument. Alló es la materia! Alló es la naturalesa morta!

MANEJA Ja 'm comenso á carregá 'l cap d' avall.

ROCH Ah! Tereseta! Vosté es la viga de la meva salvació!... (*Volentli agafá la ma*).

MANEJA Agarra't ab la que deus traginar, poca vergonya!

TERESA Si no está quiet 'l confirmo!

MANEJA Es dir que 'm vols esgarriar la xicota?

TERESA Ten compte, Maneja, que 't poden veure!

MANEJA Tan se me 'n dona! Ja he tirat la capa al toro. Li vull da una tunyina!

ROCH Llenga! (*Teresa mira á la esquerra*).

MANEJA Té! (*trompada*)

ROCH Té! (*id.*)

MANEJA Vés si t' hi pots salvar! (*id.*)

ROCH Vés de que 't vols tenyir! (*id.*)
MANEJA Uy! De vermell! M' has fet sanch al nas!
ROCH Adios! La meva obra deteriorada!
TERESA Ja tornan! Ja son aquí!
ROCH L' Arcalde! Au! Al teu puesto!
MANEJA Pero si veu una estatua ab sanch al nas, mourá un escándol!
ROCH Puja aquí dalt depressa, ó 't descubreixo á la justicia!
MANEJA D' aixó 't vals, bretol! (*S' enfila al pedestal y Roch tira la cortina*).

ESCENA XIV

Los mateixos, L' ARCALDE *y* DOS MOSSOS DE L' ESCUADRA

GAY Veníu aquí. Poseuse'n un á cada banda, per contenir las massas populars. Mentres s' acosta l' hora, vaig á examinar la obra ab tota pausa.
ROCH Més tart home! Esperis un xich més!
GAY Fuig d' aquí! Me la vull mirá ab perfecció. (*Tira la cortina y 's veu en Maneja girat d' esquena, y ab 'l mocador al nas*).
ROCH (Vatualisto! Qué fá aquet gat?)
GAY Qu' es aixó!
ROCH (Comendador que me pierdes!)
GAY Quin fenómeno més *molimental!* Com es qu' está d' esquena?
ROCH Jo li diré: es que l' he feta giratoria.
GAY Ah!
ROCH Are totas 's fan aixís!
GAY No ho sabía... Y has fet molt bé! Sobre

tot, la estatua de 'n Maneja, es natural que 's maneji! Vaig á véurerla per darrera. (*Dona la volta seguit dels mossos; pero en Maneja volta com ells*).

TERESA (Ay, ay, ay!)

MANEJA (Encara 'm raja!)

TERESA Chist! (*Li fa senyas perque estiga quiet*)

GAY Home!... Es molt estrany! Per més que volto no li puch veure la cara.

ROCH Es que té corda per tres mesos!

GAY Donchs digas que aixó no es estatua! Aixó es una baldufa!

ROCH No s' enmohini! Vaig á posarli una falca.

GAY Donchs cuyta, que 'l poble ja es aquí. (*En Roch 's fica á dins tirant la cortina*).

ESCENA XV

Los mateixos PERÉT *y poble.*

(*Ab 'l coro tocan las campanas*).

MÚSICA

TOTS Es un dia de gran festa
y l' estatua ja está apunt,
per honrar al gran Maneja
cridém tots: viva 'l difunt!

GAY (*Recitant al compás de la orquesta que toca en sordina*).
Fills de Ca... Canet de Terra,
y po... pobles de 'ls voltants!
avuy es un di...di...dia...
m' ennohego! Ah! ah! ah! (*Cops de tós*).

TOTS Es un dia de gran festa etc.

ESCENA XVI

Los mateixos, y LLAGASTA (*Ab un parte*).

PARLAT

LLAG. Senyó Arcalde! Un parte del Gobernador.

GAY Això son palabras mayores! Porta!

ROCH (Si 'm pogués escorre per aquí...)

GAY Ay Deu meu! (*Després de llegir*).

TOTS Qué hi ha?

GAY Quina vergonya! Quina *ingominia*!

TOTS Qué passa?

GAY Es viu! Es viu!!

TOTS Qui?

GAY 'L pillo de 'n Maneja!

TOTS Ah!

GAY Escolteu! — « El sujeto llamado José Maneja, natural de Canet de Tierra, acusado de tentativa de asesinato en la persona de un moro de Tetuán durante la dominación española en dicha ciudad, merodea por esos contornos...

LLAG. Donchs jo 'l trovaré! No 'm fio de ningú yo! (*Se 'n va per detrás de'l enbalat*).

GAY Es dir que no era mort y li hem *delicat* una estatua! Vinga un garrot! Vull trencá 'l seu emblema! Venjansa!

TOTS Venjansa! (*'L senyó Gay tira la cortina y no 's veu ningú*).

ROCH Ay! ay! ay!

GAY Qu' es això! Somío, ó estich despert? Roch, ahont es la estatua?

ROCH Qué sé jo pobre de mí! Aquí hi deu haber lladres! Que s' escorcolli á tothom!

ESCENA ÚLTIMA

Los mateixos, MANEJA *y* LLAGASTA (*que 'l porta per l' orella*)

LLAG. Camina, pochs modos! Ara las pagarás totas plegadas!

GAY Com! L' estatua camina?

ROCH (Res. Massa giratoria!)

LLAG. Si es en Maneja!

TOTS En Maneja!

LLAG. Sí; que l' he agarrat perque fugía.

GAY Escolta, desgraciat!—«El sujeto llamado José Maneja, natural de Canet de Tierra, acusado de... Té, acaba tú mateix! (*Donantli 'l parte*). Llegeix la teva sentencia!

MANEJA Ah! Vatualisto!

GAY Mórat de vergonya!

MANEJA Al contrari: escolteu!—«Si se presenta en el pueblo, notifíquele que no tiene nada que temer. El moro que inutilizó con su caída, era un renegado espía de Muley-Abdas, que á estas horas habrá pagado con la vida su vergonzosa traición al ejército español.»

TOTS Ah!

GAY Y en Maneja del diari, qui es?

MANEJA Es un altre Maneja!

GAY De Canet de Terra?

MANEJA No d' Arenys de Mar.

GAY Quina mala sort!

TERESA De modo que estás libre?

MANEJA Sí, Tereseta meva! Y si ton pare ho vol

'ns casarém y posarém un bon hostal que hi haurá de tot, menos monjetas ab llomillo!

GAY Sé qu' ets rich! Podeu casarvos!

ROCH Y jo com quedo?

GAY Sabs qu' ets tú? Un pillo de marca major! Qué 'n faré de la pilastra sense estatua?

ROCH Quin poch talent! Ab una xeta en feu una font que fará d' alló més goig! No teniu taberna també?

GAZ Sí!

ROCH Donchs ab la font, tindréu l' Iglesia aprop per bateijá 'l vi!

GAY Es vritat! Noy, 't dono la rahó!... pero 'ls cent duros, no!

MÚSICA

(*Lo mateix coro anterior*).

TOTS

Es un dia de gran festa
y al hostal tot está á punt;
ja qu' es viu nostre Maneja
cridém tots, viva 'l difunt!

PROU

LO TEATRO REGIONAL

77 OBRAS PUBLICADAS

	Ptas.
L' Agulla, drama, 3 actes, Pelay y Briz	2
Sortint del ou, diálech, Ignasi Iglesias	0'25
Claris, drama, 3 actes, Conrat Roure	2
Lo Teatro per dins, comedia, 2 actes, Frederich Soler	1'50
Sant Jordi mata l' aranya, comedia, 1 acte, A. Guasch Tombas	1
La dona y la baylerina, comedia, 1 acte, Frederich Soler	1
Pintura fi de sigle, 1 acte, Guasch Tombas y Dalmases Gil	1
Un' altra sogra, comedia, 1 acte, Abelardo Coma	1
Las Joyas de la Roser, drama, 3 actes, Frederich Soler	2
Tot per las donas! 1 acte, Joseph M.ª Pous	1
L' esclau del vici, monólech, Ignasi Iglesias	0'50
La feyna d' en Jafá, comedia, 1 acte, Ernest Soler de las Casas	1
Los aucellets, comedia, 3 actes, Joseph M.ª Pous	2
La mosca al nas, comedia, 1 acte, Frederich Soler	1
La firma d' en Rorellat, comedia, 1 acte, Conrat Colomer	1
La tornaboda, comedia, 1 acte, Juliá Carcassó	1
¡¡Xerraire!! Monólech, Joaquim Montero	0'50
Lo quarto dels mals endressos, 1 acte, Conrat Roure	1
Qui oli remena... Juguet, 1 acte, Pere Reig y Fiol	1
La flor de la montanya, drama, 3 actes, Ramón Bordas	2
Tres personas, juguet, 1 acte, Abelardo Coma	0'50
¡Tot per ella! Comedia, 1 acte, A. Careta y Vidal	1
Per contradicció, comedia, 1 acte, J. Pont y Espasa	0'50
La mort de Nerón, tragedia, 1 acte, Víctor Balaguer	0'50
Un músich de regiment, sarsuela, 1 acte, Joseph M.ª Pous	1
La Dama de Reus, drama, 3 actes, Manuel Rocamora	2
Un rey de pega, monólech lirich, 1 acte, Enrich Molina	0'50
Dos companys mal avinguts, joguina, 1 acte, F. Godo y V. Rahola	1
La Pescatería, sainete, Mirabent y Mestres	1
La Casamentera, joguina, 1 acte, Conrat Roure	1
Las esposallas de la morta, tragedia, 3 actes, Víctor Balaguer	1
Los gelos de la Coloma, parodia, 1 acte, A. Guasch Tombas	1
Un bateig á cops de punys, comedia, 1 acte, Jaume Molgosa	1
Una dona y un Deu, comedia, 1 acte, Joseph M.ª Pous	1
Si, senyors, monólech en vers, Joseph Barbany (Pepet del carril)	0'50
Lucrezia Borgia, joguina, 1 acte, Francisco X. Godo	1
Lo diner, comedia, 3 actes, Joseph M.ª Pous	2
Lo marit de la difunta, joguet, 1 acte, Francisco Figueras y Ribot	1
L' ocasió fa 'l lladre, proverbi, 1 acte, Conrat Roure	1
Mestre Jan ó l' honra del treball, drama, 5 actes, Joseph O. Molgosa	2
Lo somni de la Ignocencia, sarsuela, 1 acte, C. Colomer y U. Fando	1
Home á l' aygua, comedia, 1 acte, Pere Reig y Fiol	0'50
Lo ret de la Sila, comedia, 1 acte, Frederich Soler y Hubert	1
Las tres alegrias, comedia, 1 acte, Joseph Maria Arnau	1
¡Dorm! sarsuela, 1 acte, Narcís Campmany y Joan Rius	0'50
Setze jutjes... sarsuela, 1 acte, Manuel Angelon y Mtre. Pujadas	1
A la lluna de Valencia, comedia, 2 actes, Narcís Campmany y Pahissa	1'50
Als peus de vosté, joguina, 1 acte, Miquel M. Palá Marquillas	1
La herencia del oncle Pau, comedia, 4 actes, Conrat Colomer	2
Los tres toms, quadro de costums, 1 acte, Narcís Campmany y Pahissa	1
De teuladas en amunt, sarsuela, 1 acte, Conrat Roure y Joseph Ribera	0'50
La mort de Aníbal, tragedia, 1 acte, Víctor Balaguer	1
La festa del adroguer, 1 acte, Joan Manel Casademunt y Mtre. Fita	1
Un embolich de cordas, comedia, 2 actes, Joseph Maria Arnau	1'50
Lo timbal del Bruch, drama, 4 actes, Frederich Soler y Hubert	2
Lo mestre de minyons, quadro, 1 acte, Joseph Feliu y Codina	1
Entrar per la finestra, comedia, 1 acte, Pere Reig y Fiol	0'50
Matrimonis á Montserrat, anada en 2 actes, C. Roure y J. M.ª Comella	1'50
La llupia, joguina, 1 acte, Conrat Colomer	0'50
Una poma per la sed, juguet, 1 acte, Lambert Escaler	1
D' estudi, monólech, Joseph Barbany	0'25
Lo gech d' en Migranya, sainete, 1 acte, Teodoro Baró	0'50
Los Encants de Sant Antoni, sainete, 1 acte, J. M.ª Pous y Mtre. Ferrer	1
Verdalet pare y fill, sarsuela, 2 actes, G. Colomer y U. Fando	1'50
Lo grá de mesch, drama, 4 actes, Joseph Feliu y Codina	2
A pel y á repel, juguet bilingüe, 1 acte, Narcís Campmany y Pahissa	1
Las erradas del papá, sarsuela, 1 acte, Conrat Colomer y Perez Aguirre	0'50
La copa del dolor, drama, 3 actes, Narcís Campmany y Andreu Brasés	2
Dispensi, hi ha principal, comedia, 1 acte, Ramon Caballer y Sáez	1
La vida al encant, comedia, 1 acte, Conrat Roure	1
Lo diari d' en Brusi, joguina, 1 acte, Abelardo Coma	0'25
La marca de foch, drama, 3 actes, Antoni Careta y Vidal	2
L' home de l' orga, monólech, Santiago Rusiñol	0'50
Claris, drama, 3 actes, Conrat Roure	2
L' home dels nassos, humorada, 1 acte, M. Figuerola Aldroféu	1
Tocats de l' ala, comedia humoristica, 1 acte, Joaquim Riera y Bertrán	1
Lo célebre Maneja, sarsuela, 1 acte, Conrat Colomé y Pérez Cabrero	1

Tipografia: La Académica. Ronda Universitat, 6: Barcelona - Teléfono 861